

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. I. Quibusdam præmissis, referuntur sententiæ,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

malorum providentiam habet, longè tamen diversam; boni enim sub ordine divinæ bonitatis & misericordiæ continentur, & ad divinæ hereditatis participationem ordinantur & destinantur: mali verò, præcisè quæ mali, ita continentur intra ambitum divinæ providentiæ, quòd decident ab ordine bonitatis & misericordiæ, incidunt intra ordinem divinæ justitiæ, nec ordinantur in bonum proprium, sed in bonum electorum, & in manifestationem divinæ justitiæ, pro cujus explanatione & elucidatione

44. Sciendum est, totum ambitum divinæ providentiæ, duplici ordine contineri, ordine scilicet misericordiæ & justitiæ: ut enim dicitur Psal. 61. *Semel loquutus est Deus, duo hæc audivi, quia potestas Dei est, & tibi Domine misericordia.* Quia ergo Deus potentiam habet, hominem è nihilo produxit, quia misericors, illum mox ad vitam æternam ordinavit, sicque ordinatum, suavi gratiæ suæ zephiro & motione, ad bonum semper inclinavit, quousque à benigno illo & gratuito ordine misericordiæ decidit per peccatum. Priùs itaque exiit intra ordinem misericordiæ: ubi autem ab illo decidit per inordinationem peccati, Deus (ut loquitur S. Thomas) inordinationem illam inordinatam non reliquit;

In 2.
dist. 37.
art. 1.
ad 5.

mox enim ordinatus est homo peccator ad penam, ad manifestandum Dei justitiam, juxta illud ad Roman. 9. *Deus volens ostendere iram, & notam facere potentiam suam, sustinuit in multa patientia vasa ire apta in irerum &c.* Et quia peccatores per peccatum servi sunt, ac divinæ providentiæ serviunt, non ut liberi, sed ut servi, idè sicut opera servorum in familia, ordinantur ad utilitatem filiorum, inferiora ad bonum superiorum, & res omnes corporeæ ad utilitatem hominis, sic & ipsi mali ordinantur in bonum electorum. Hinc Augustinus de agone Christiano cap. 7. *Ex hoc (inquit) admoneamur, ut totà voluntate serviamus Domino nostro, quoniam justus liberaliter servit, injustus autem compeditus servit, omnes tamen divina providentiæ serviunt; sed alij obediunt tanquam filij, & faciunt cum ea quod bonum est; alij ligantur tanquam servi, & fit de eis quod justum est &c.* Quibus verbis duplicem indicat ordinem divinæ providentiæ, unum in quo boni tanquam filij sponte tendunt ad participationem divinæ bonitatis, & circa illos nihil exercetur nisi misericordia; alterum in quo mali tanquam servi, & rebelles voluntati Domini, ad penam destinantur, & super illos exercetur divina justitia; & sicut servi non laborant propter se, sed propter filios familiæ, ita nec ordinantur mali ad bonum aliquod proprium, sed ad bonum aliorum, justorum scilicet. Unde idem Augustinus 11. de Genesi ad litteram cap. 6. de reprobis ait: *Num quia presciti sunt, idè creati minimè debuissent? Habent enim & ipsi locum suum, quem in rebus impleant pro utilitatibus sanctorum.*

45. Hujus duplicis ordinis meminit D. Thomas supra quæst. 19. art. 6. ubi hæc habet: *Quod recedere videtur à divina voluntate, secundum unum ordinem, relabitur in ipsam secundum alium; sicut peccator, qui quantum est in se, recedit à divina voluntate peccando, incidit in ordinem divinæ voluntatis, dum per ejus justitiam punitur.* Et quæst. 7. de verit. art. 7. supponens homines ita dirigi à divina providentiæ & ordinati in finem, quòd ipsi seipsos dirigant & ordinent ad illum; hoc est ita ipsis provideri, quòd & ipsi providentes fiunt, secundum quòd ipsi diversimodè se ha-

Tom. I.

46. *bent providendo, diversimodè eis providetur à Deo, inquit D. Thomas: Si enim rectum ordinem in providendo servant, & in eis divina providentiæ ordinem servat humana dignitati congruum; ut scilicet eis nihil eveniat, quod in eorum bonum non cedat, secundum illud ad Roman. 8. Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum. Si autem providendo ordinem non servant, quod congrui rationali creatura, sed provideant secundum modum brutorum animalium, etiam divina providentiæ de eis ordinabit secundum ordinem qui brutis competit, ut scilicet ea quæ in eis vel bona vel mala sunt, non ordinentur in bonum eorum proprium, sed in bonum aliorum, secundum quòd in Psalmo dicitur: Homo cum in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis.* Hæc D. Thomas: ex quibus plenissimè solvitur argumentum propositum, & explicatur modus quo mali subduntur divinæ providentiæ.

ARTICULVS II.

An divina Providentiæ essentialiter consistat in actu intellectus aut voluntatis?

§. I.

Quibusdam præmissis, referuntur sententiæ.

46. **N**Otandum primò: quòd licet Deus in seipso simplicissimus sit, in eo tamen cum fundamento in re distinguimus plures actus ex parte intellectus & voluntatis, pro varietate objectorum, & modi tendendi in illa; præintelligendo unum alteri, non quòd re ipsa aliquis sit prior, vel antecedens, sed quia est fundamentum ut a nobis priùs intelligatur; ita ut si per impossibile inter illos esset ponenda distinctio, unus deberet præcedere, & esse causa alterius. Sic asserimus, intellectum priorem esse voluntate, & intellectionem volitione; & inter ipsos actus intellectus, cognitionem causæ, cognitionem effectus, & necessariam liberà: inter actus verò voluntatis, volitionem vel intentionem finis, volitionem & electionem mediorum; & amorem naturalem & necessarium, amore libero.

47. **N**Otandum secundò, ad providentiæ quinque actus concurrere. Primus est volitio sive intentio finis, hæc enim est qua movet ad electionem mediorum. Secundus est cognitio mediorum proportionatorum. Tertius est consilium, seu iudicium eorum. Quartus est electio. Quintus denique est imperium, executio enim jam præsupponit providentiæ ejus quòd executioni mandatur.

48. **N**Otandum tertio, quòd cum providentiæ sit pars prudentiæ, quæ versatur circa media: de primo actu, qui est volitio sive intentio finis, non potest esse difficultas, an in illo consistat formaliter ratio providentiæ: certum est enim, quòd ille actus solum se habet antecedenter, quia ex volitione finis movetur quis ad eligenda media. Certum est etiam, quòd providentiæ, cum sit ratio practica, non consistit in aliquo actu intellectus speculativi, & per consequens ex parte actuum intellectus, solum manet dubium de actibus practicis: quales sunt consilium, iudicium, & imperium. De actibus verò voluntatis, solum est difficultas, an consistat in electione mediorum? His præmissis.

Rrr iij

49. Circa propositam difficultatem magna est sententiarum diversitas. Prima tenet providentiam essentialiter consistere in actu voluntatis, quo, supposita volitione efficaci finis, & cognitione mediorum congruentium ad ejus consecutionem, eligit illa, & proponit executioni mandare. Hæc sententia tribuitur Scoto in 1. dist. 40. quæst. 1. D. Bonaventuræ ibidem art. 1. quæst. 1. Aureolo, Gregorio, & alijs, quos referunt & sequuntur Suarez lib. 1. de essentia prædestinationis cap. 27. & Vazquez hic disp. 37. cap. 3.

Secunda sententia est quorundam Recentiorum, dicentium providentiam utrumque actum, tam intellectus, quam voluntatis, formaliter includere.

Tertia docet illam esse actum judicij antecedentem electionem mediorum. Ita Durandus in 1. dist. 39. quæst. 3. Molina in præfenti disp. 1. & quæst. 23. art. 1. disp. 2. Lessius, Arubal, alique Recentiores.

Ultima denique sententia, quæ est D. Thomæ hic art. 1. & quæst. sequenti art. 2. omniumque Discipulorum ejus, asserit providentiam formaliter & in recto consistere in actu intellectus practici, qui dicitur *imperium*, sequiturque ad intentionem finis, & electionem mediorum.

§. II.

Reiiciuntur tres prima sententia, & quarta statuitur.

Dico primò, providentiam non consistere essentialiter in actu voluntatis, sed intellectus; licet actum voluntatis connotet, & præsupponat. Ita D. Thomas hic art. 1. ad 3. ubi dicit: *Providentia est in intellectu, præsupponit tamen voluntatem finis.*

50. Probatur primò conclusio ex SS. Patribus. Nam D. Dionysius de divinis nominibus cap. 2. ait: *Deus prospicit cuncta, providentiâ mirabili.* Sed prospicere est actus intellectus: Ergo & providentia. Item Boëtius lib. 4. consol. prosâ 6. *Modus*, inquit, *verum, cum ipsa divina intelligentia puritate conspiciatur, providentia nominatur.* Et paulo inferius: *Providentia est ipsa divina ratio, in summo Principe constituta, quæ omnia disponit.* Idem docet Augustinus lib. 83. quæstionum, quæst. 31.

51. Probatur secundò ratione. Providentia est pars prudentiæ, ut docet S. Thomas hic art. 1. & 2. 2. quæst. 49. art. 6. Sed prudentia est formaliter in intellectu, est enim virtus intellectualis, ut patet ex Aristotele 3. Ethic. cap. 6. ubi numerat quinque virtutes intellectuales: scilicet intellectum, sapientiam, scientiam, prudentiam, & artem: Ergo providentia non consistit formaliter in actu voluntatis.

52. Probatur tertio: Providentia, ut docet S. Thomas hic art. 1. & constat ex definitione Boëtij supra tradita, est ordinatio rerum in finem: Sed ordinatio unius ad alterum, proprium est opus intellectus, ut ostendit Cajetanus 1. 2. quæst. 17. art. 1. & patet, nam est quædam unius cum altero collatio, quæ à solo intellectu fieri potest, unde Aristoteles 2. Metaph. cap. 2. dicit, *Sapientis est ordinare*: Ergo providentia non consistit essentialiter in actu voluntatis, sed intellectus. Quod potest confirmari ex ipsa Ethimologia nominis: providere enim, ut docet Boëtius, idem est ac procul videre quæ sunt faciendâ: Sed videre intellectus est, & non voluntatis: Ergo & providentia. Vide

*Lib. 5.
de con-
solat.*

A D. Thomam 2. 2. quæst. 45. art. 6.

Dico secundò: Providentia non importat ex æquo actum intellectus & voluntatis.

Probatur primò ex D. Thomæ quæst. 5. de verit. art. 1. dicente, *Providentia includit & scientiam & voluntatem, sed tamen essentialiter in cognitione manet, non quidem speculativa, sed practica.*

Probatur secundò: Providentia, ut supra dicebamus, est pars prudentiæ: Sed prudentia, etsi necessario actum voluntatis supponat, adæquatè tamen in actu intellectus consistit: Ergo & providentia.

Probatur tertio: Providentia consistit essentialiter in actu imperij, ordinante creaturas in finem, ut ostendemus conclusione sequenti: Sed actus imperij est elicitive ab intellectu, licet præsupponat electionem voluntatis, eamque connotet, ut docet D. Thomas 1. 2. quæst. 17. art. 1. & sequentibus: Ergo & providentia.

Addunt aliqui cum Gonzale hic, quòd cum providentia sit unicum simplex attributum in Deo, non potest importare in recto actus diversarum potentialium, sed solum unum in recto, & alium in obliquo & de connotato. Sed hæc ratio non placet, quia, ut inquit D. Thomas hic art. 1. ad 3. *Si providentia ex aequali respiceret voluntatem & intellectum, hoc esset absque detrimento divina simplicitatis, cum voluntas & intellectus in Deo sint idem.*

Dico tertio, providentiam non consistere formaliter in actu judicij antecedente electionem, sed in actu imperij, qui ad illam subsequitur.

Probatur primò conclusio ratione fundamentali. Providentia, ut supra dicebamus, est principalis pars prudentiæ: Sed actus principalis prudentiæ est imperium, ut docet Aristoteles 6. Ethic. cap. 9. dicens, *Prudentia præceptiva est, finis enim ipsius est, quòdnam sit agendum aut non agendum præcipere.* Ergo providentia in actu imperij essentialiter consistit. Unde D. Thomas hic art. 1. ad 1. *Præcipere de ordinandis in finem quorum rectam rationem habet, competit Deo: secundum illud Psalmi, præceptum posuit & non præteribit, & secundum hoc competit Deo ratio providentia.*

Dices, imperium non distinguit realiter in nobis, nec proinde virtualiter in Deo, à judicio practico, sed esse ipsum judicium antecedens electionem, ut per illam confirmatum, seu ut virtualiter in ea præseverans.

Sed contra: Aristoteles 6. Ethic. cap. 12. & D. Thomas 1. 2. quæst. 57. art. 6. & 2. 2. quæst. 51. art. 2. docent quòd licet judicium pertineat ad partem prudentiæ quæ antecedit, & dicitur judicativa, distinguitur ab imperio, quòd magis essentialiter & formaliter est actus prudentiæ. Unde D. Thomas 1. 2. quæst. 17. art. 3. ad 1. *Post determinationem consilij quæ est judicium rationis, voluntas eligit, & post electionem, ratio imperat ei per quòd agendum est quòd eligitur, & tunc demum voluntas alicujus incipit uti, exequendo imperium rationis.* Quibus verbis aperte docet, imperium esse actum in nobis realiter distinctum à judicio antecedente electionem, & ad eam subsequi.

Ratio etiam id suadet: Nam illi actus, judicium scilicet & imperium, pertinent ad distinctas species in genere moris, & opponuntur distinctis vitiis & peccatis: Ergo sunt diversi actus. Consequentia patet, Antecedens probatur. Nam judicium pertinet ad virtutem judicativam, cui opponitur inconsideratio, & ignorantia: imperium verò ad